

Viešoji įstaiga
KULTŪROS PAVELDO
IŠSAUGOJIMO PAJĖGOS
Piliakalnio g. 10,
LT-2003 Vilnius
El. paštas: vagne@delfi.lt
Prižiūri Pilaitės piliavietę

Vilniaus bastėja

• *Vilniaus gynybinė siena*

Miestų gynybinius įtvirtinimus sudarė sienos su šaudymo angomis ir galerijomis, vartai, bokštai su šaudymo angomis, grioviai, gilios raguvos, pelkės, upės ir kiti natūralūs vandens telkiniai.

Didysis kunigaikštis, leisdamas kurti miestus ir suteikdamas savivaldos teises, reikalavo įrengti juose gynybinius įtvirtinimus. Pirmieji miestai nebuvo turtingi, dėl to ir jų gynybinės sistemos buvo gana paprastos — žemių pylimai, grioviai, medinės ir kartais mūrinės aptvaros, vartai.

XVII a. tokie paprasti įtvirtinimai buvo Skuode, Kretingoje, Kėdaičiuose. Sienomis ir kitais gynybiniais įrenginiais buvo apjuostas Vilnius, Biržai, žvaigždiniais pylimais, bastionais ir grioviais — Klaipėda, naujomis mūro ir medžio sienomis — Kaunas.

Pilaitės piliavietėje archeologiniai ir geofiziniai tyrimai rodo, kad šioje vietoje iki XVI a. neapgyvendintoje kalvoje buvo pastatyta įtvirtinta dvarvietė. Kalvos aikštelės pietvakarinėje dalyje buvo apie 16x12 m dydžio pastatas – rūmai, o jos pakraščius juosė mūro siena ir pavieniai bokšteliai. Vienas iš tokių bokštelių, buvęs aikštelės šiaurės rytinėje dalyje, buvo atkastas ir ištirtas archeologinių tyrimų metu. Jo vidinis skersmuo tik apie 2 m, sienų storis apie 1,5 m. Bokšto viduje tarp griuvenų surasta pavienių grindų plytelių, koklių fragmentų, kurie datuojami XVI a. pabaiga–XVII a. pirma puse. Matyt, dvarvietė buvo sunaikinta ir apleista XVII a. viduryje, karų su Rusija metu.

• *Pilaitės piliavietė*

Lietuvos Respublikos
KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA

Bendradarbiauja su nevyriausybinėmis organizacijomis saugodama ir populiarindama Lietuvos karinį paveldą

Maketavo ir spausdino LC.prie KAM

SENOJI • LIETUVOS • GYNYBOS • SISTEMA

GYNYBINIAI
ĮTVIRTINIMAI

Biržų pilis

- Ankstyviausieji pylimai pilti
- valstybės kūrimosi laikotarpiu.
- Vienas toks pylimas yra šalia
- Rėkučių kaimo Ignalinos ir
- Švenčionių rajonų riboje.
- Jis uždarė praėjimą tarp
- Žeimenio ir Vajuonio ežerų.
- Šiandien šis pylimas yra 830 m
- ilgio, iki 1 m aukščio, turi šalia
- iškastą apie 5 m pločio griovį.
- Pylimo tyrinėjimai parodė, kad
- pylimas supiltas iš smėlio, turėjęs
- medinius įtvirtinimus.
- Vėlesni įtvirtinimai yra jau iš
- karų su švedais laikotarpio —
- XVII a. vidurio—XVIII a.
- pradžios. Tai nemažos, daugiausia
- taisyklingų formų aikštelės,
- apjuostos vienu ar keliais žemių
- pylimais, kurių aukštis siekia iki
- 4–6 m (Bumbulai, Šilėnai,
- Vainežeris). Kai kada tokie
- įtvirtinimai kampuose turi
- bastionus (Belvederis, Užupės).
- Tuo pat metu įrengti Prūsijos
- pasienio įtvirtinimai Klaipėdos
- krašte daugiausia juosė
- keturkampes aikšteles (Diegliai,
- Piktožiai). Šie pylimai – 1–2,5 m
- aukščio.

● Rėkučių gynybinis pylimas

- Tobulėjant artilerijai XVI a.
- pradžioje svarbiausiose krašto
- gynybos vietose imta statyti
- naujas pilis su bastionais, o
- stambiausius miestus tvirtinti
- mūrinėmis arba mišrių medžiagų
- gynybinėmis sienomis, bokštais.
- XVI—XVII a. pastatytos bastioninės
- pilys kartu buvo ir didikų
- rezidencijos. Šios pilys buvo
- statomos pagal tikslius trigono-
- metrinčius skaičiavimus ir
- specialiai sukurtas taisykles.
- Kurtinos, gilūs grioviai, kampiniai
- bastionai patikimai gynė pilies
- kieme buvusius rezidencinius
- rūmus ir kitus pastatus.
- Ginti nuo patrankų sviedinių ir
- taisyti sugriautus žemių pylimus
- buvo žymiai paprasčiau nei
- atstatinėti mūrines sienas.
- Kampiniai bastionai, kuriuose
- mūrydavo dviejų trijų aukštų
- kazematus su šaudymo angomis,
- tiko ir amunicijai laikyti, ir
- flanginei gynybai.

- XVI a. antroje pusėje buvo
- pastatyta pirmoji Rytų
- Pabaltijyje bastioninė
- Klaipėdos pilis.
- XVI—XVII a. bastioninė pilis
- pastatyta Biržuose.
- Iki šių dienų išliko tik kelios
- bastioninės pilys (Biržai,
- Nesvyžius).

● Panemunės pilis

- XVI a. ir XVII a. pirmoje pusėje,
- be bastioninių, buvo statomos ir
- feodalų rezidencinės pilys ir
- rūmai, kurių įtvirtinimai buvo
- nesudėtingi, daugiau tinkami
- apsaugoti nuo kaimyninių
- didikų ir įpykusių valstiečių
- (Baltadvaris).

● Piliavietės rekonstrukcijos pavyzdys